241297 - Vadeli İşlem Sözleşmeleri Ve Borsa İşlemleri Alanında Eğitim Görmenin Hükmü

Soru

Petrol piyasalarında finansal risklerin nasıl önleneceği konusunda doktora tezimi hazırlama sürecinde olduğumu göz önünde bulundurarak, vadeli işlem sözleşmeleri gibi küresel borsalarda bazı finansal işlem sözleşmelerini öğrenmek ve öğretmek caiz midir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Haram olsa da vadeli işlem sözleşmeleri ve diğer mali işlemlerin incelenmesi ve eğitimi iki şartla caizdir:

1-Söz konusu alanda eğitim gören kişinin şer'i ilme sahip olup helal ve haram sözleşmeleri birbirinden ayır edebilecek bilince sahip olması gerekir. Gerektiğinde bu konuları ilim ehline sorabileceğinden ve batıl ile aldanmayacağından emin olması gerekir.

2- Allah'ın haram kıldığı sözleşmelerin haramlığına inanmaktır. Zira münker ve haram bir şeye rıza göstermek caiz değildir. Bu eğitimle haramı tanımayı, sakınmayı ve insanları bu haramdan sakındırmayı niyet etmesi gerekir. Ayrıca insanlara harama muhtaç bırakmayacak alternatif mübah çözümleri bulmaya çalışması gerekir. Daha fazla bilgi için (141894) nolu sorunun cevabına bakınız.

İkincisi:

Piyasada işlem gören birçok vadeli sözleşme gerçek bir satış ve gerçek bir alış değildir. Çünkü şer'i

olarak aranan iki taraf arasında teslim verme ve teslim alma şartı gerçekleşmez.

Üçüncüsü:

Genelde satıcı sahip olmadığı para, hisse, senet ve ürünleri satar; daha sonra piyasadan bulup zamanında teslim etmeyi umar. Selem sözleşmesi şartında olduğu gibi işlem esnasında ücreti teslim almaz.

Dördüncüsü:

Alıcı genelde satın aldığını teslim almadan başkasına satar, başkası da teslim almadan başkasına satar, en son müşteriye varıncaya kadar alım satım işlemleri tekrarlanır. Bu müşteri birinci satıcıdan teslim almak isteme veya uygulama zamanında fiyat farkının hesabını sorma hakkına sahiptir. Oysa birinci ve sonuncusu hariç diğer alıcılar ve satıcılar kâr oluştuğunda fiyat farkını alırlar, zarar ettiklerinde ise o farkı öderler. Bu da tamamen kumarcıların yaptığına benzer. Daha geniş bilgi için (124311) nolu sorunun cevabına bakınız.

İslam Fıkıh Akademisi kararında şöyle geçer:

"Küresel piyasalarda gerçekleştirilen bu ticari işlemler genellikle dini açıdan yasaklanmış birçok sözleşme içermektedir. Bunlardan bazıları şöyledir:

1-Senet ticareti haram olan faiz işlemlerindendir. İslam Fıkıh Akademisi Cidde'de 60 nolu oturumda bunu açıklamıştır.

2-Ayırt etmeksizin firma hisselerinde ticaret yapmak. Zira temel faaliyeti haram olan veya bazı işlemlerinde faiz olan şirketlerin hisseleriyle ticaret yapmak haramdır. Bu konu İslam Fıkıh Akademisi'nin 1415 H. Yılındaki oturumunda açıklanmıştır.

3-Döviz alım satımı, zira genelde tasarruf sağlayan şer'i bir teslim yapılmamaktadır.

4- Opsiyon sözleşmeleri ve vadeli sözleşmelerin ticareti. İslam Fıkıh Akademisi Cidde'de 63 nolu oturumda bunu açıklamıştır. Çünkü Opsiyon sözleşmeleri bir varlık veya yararlı bir veya mali bir hak değildir. Aynı şekilde vadeli işlemler hisse endeksleri caiz değildir. Daha detaylı bilgi için

(106094) nolu sorunun cevabına bakınız.

Maksat: Borsada yaygın olan vadeli sözleşmeler ve bazı işlemlere haram girmektedir. Bu işlemlerin eğitimini gören veya veren kimse hükümlerin bilmesi ve başkasına belirtmesi gerekir. Böylece başkası aldanmaz ve bu işlemlere teşvik edilmesine sebep olmaz.

En iyisini Allah bilir.